

Sygn. akt IV Ca 1932/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 września 2016 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Paulina Wawrzynkiewicz

Sędzia SO Małgorzata Truskolaska-Żuczek (spr.)

Sędzia SR (del.) Julita Wyrębiak-Romero

Protokolant sekr. sądowy Katarzyna Kowal

po rozpoznaniu w dniu 15 września 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa R. S.

przeciwko A. S.

o wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie

z dnia 17 lipca 2015 r., sygn. akt V RC 851/10

1. oddała apelację;

2. przyznaje adwokat M. R. kwotę 369 (trzysta sześćdziesiąt dziewięć) złotych (w tym 23% podatku VAT) tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu pozwanej A. S. w postępowaniu apelacyjnym i poleca wypłacenie tej kwoty z zasobów Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie).

Małgorzata Truskolaska-Żuczek Paulina Wawrzynkiewicz Julita Wyrębiak-Romero

Sygn. akt IV Ca 1932/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy utrzymał w mocy w całości wyrok zaoczny z dnia 20 maja 2013 r. (punkt I), koszty nieuiszczonego wpisu sądowego, od którego powód został zwolniony oraz pozostałe koszty postępowania za I instancję przejął na rachunek Skarbu Państwa (punkt II) oraz zasądził od Skarbu Państwa – kasy Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie na rzecz adw. M. R. kwotę 738 zł tytułem pomocy prawnej świadczonej z urzędu – w tym 138 zł podatku VAT (punkt III).

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwana A. S., urodzona dnia (...), jest córką E. S. i R. S.. Wyrokiem zaocznym wydanym w niniejszej sprawie w dniu 20 maja 2013 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie ustalił, że

obowiązek alimentacyjny R. S. wobec córki A. S., określony ostatnio wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi z dnia 02 grudnia 2010 r., sygn. akt VI RC 346/10, wygasł z dniem 24 listopada 2010 r.

W chwili wydania wyroku zaocznego powód miał 67 lat. Posiadał uprawnienia jako instruktor nauki jazdy, jednak z uwagi na stan zdrowia przestał pracować. Od dnia 16 kwietnia 2010 r. do dnia 15 stycznia 2011 r. był zarejestrowany jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku. W 2011 r. uzyskał prawo do świadczenia emerytalnego. Jak wynikało z decyzji ZUS z dnia 13 marca 2013 r. świadczenie emerytalne ustalono wówczas na kwotę 1.558 zł miesięcznie. Wysokość emerytury powoda uległa jednak zmniejszeniu z powodu potrącania alimentów zaległych oraz bieżących, stanowiących łącznie kwotę 889,27 zł. Do rąk powoda wypłacana była kwota 415,58 zł. Powód mieszkał w mieszkaniu lokatorskim wraz z 28-letnim synem. Koszt mieszkania - 1.333,88 zł - pokrywany był przez syna powoda. Mieszkanie jest zadłużone na kwotę ok. 65.000 zł. Egzekucja od powoda w tym zakresie jest bezskuteczna ze względu na egzekucję alimentów. Powód nie miał oszczędności, korzystał ze wsparcia finansowego syna. W obawie o eksmisję płacił ZGN co miesiąc kwotę 50 zł. Chorował na cukrzycę. Jego stan zdrowia wymagał stałego przyjmowania leków (250-300 zł miesięcznie). W 2009 roku uzyskał dochód w kwocie 6.357 zł, a w roku podatkowym 2010 – kwotę 1.646,25 zł. W roku podatkowym 2012 uzyskał dochód z tytułu świadczenia emerytalnego w kwocie 22.117,25 zł.

Pozwana A. S. ukończyła liceum. Nie pracowała. Posiadała orzeczenie o zaliczeniu do pierwszej grupy inwalidztwa. Nie utrzymywała kontaktu z ojcem. Pobierała rentę z tytułu niezdolności do pracy w kwocie 799,18 zł brutto oraz dodatek pielęgnacyjny w wysokości 195,67 zł miesięcznie. Łączna kwota jej dochodu netto wynosiła 886,92 zł. Dochód pozwanej za rok podatkowy 2011 wyniósł 7.303,26 zł.

Obecnie powód ma 69 lat, nie pracuje, jest na emeryturze. Jego dochód z tytułu świadczenia emerytalnego wynosi 1.619 zł brutto, po potrąceniach komorniczych wypłacana jest mu kwota 440,23 zł. Komornik ściągnął już wszystkie zaległe alimenty na rzecz pozwanej. W dalszym ciągu prowadzi egzekucję ze względu na nieuprawomocnienie się wyroku zaocznego. Po zakończeniu egzekucji alimentów wobec powoda zostanie wszczęta egzekucja z tytułu zaległości za mieszkanie. W tym zakresie będzie spłacał zaległość razem z dorosłym synem i byłą żoną. Powód choruje na cukrzycę od 6 lat. W styczniu 2015 r. przebył zawał serca, ma mieć wszczepiony rozrusznik. Przyjmuje na stałe leki. Mieszka z synem. Opłata miesięczna za wynajem mieszkania wynosi 640 zł. Nie ma żadnych oszczędności, syn płaci koszty związane z udziałem ojca w opłatach związanych z mieszkaniem, kupuje leki, a czasem również jedzenie. Powód zadeklarował w trakcie rozprawy, że nie będzie żądał od córki zwrotu wypłaconych już kwot alimentów. Dochód powoda za rok podatkowy 2013 wyniósł 21.735,65 zł, z czego kwota 18.577,10 zł stanowiła dochód uzyskany ze świadczenia emerytalnego. Natomiast z PIT-40 wystawionego przez organ rentowy za rok 2014 wynika, że dochody powoda z tego tytułu wynosiły 18.946,26 zł.

Pozwana ma obecnie 36 lat. Porusza się na wózku inwalidzkim. Ukończyła liceum ogólnokształcące, jednak jej stan zdrowia nie pozwala na podjęcie pracy. Pobiera stałą rentę z tytułu niezdolności do pracy. Od listopada 2014 r. do lutego 2015 r. dochód z tego tytułu wynosił 935,21 zł miesięcznie. Od marca 2015 r. przyznana renta wynosi 965,38 zł miesięcznie. Pozwana otrzymuje nadto dodatek pielęgnacyjny w wysokości 208,17 zł. Mieszka i prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z matką E. S. oraz ciocią B. S., które wspomagają ją finansowo. Z uwagi na stan zdrowia wymaga opieki. Koszty, jakie pozwana powinna dokładać do opłat za mieszkanie i media (które pokrywa ciocia pozwanej), wynoszą co najmniej 250 zł. Największy wydatek stanowi zakup wózka inwalidzkiego – 7.000 zł raz na 5 lat. Refundacja obejmuje kwotę 1.800 zł. Miesięczny koszt żywienia pozwana określiła na kwotę 300 zł, lekarstw 120-150 zł, a odzieży 250 zł. Dodatkowo w ostatnim czasie stan zdrowia pozwanej wymaga ponoszenia kosztów leków na nadciśnienie, na odwodnienie, a także środków higienicznych. Niezbędne są również prywatne wizyty u chirurga naczyniowego. Pozwana ma również wadę wzroku ujawnioną w wieku 5 lat. Koszt okularów stanowi wydatek 500 zł raz na 5 lat. Matka pozwanej prowadząca z nią wspólne gospodarstwo domowe znajduje się w bardzo trudnej sytuacji finansowej. Jej dochody obciążone są przez egzekucję komorniczą w związku z zaległościami za mieszkanie, które zajmowała kiedyś z powodem. Miesięcznie dysponuje kwotą poniżej 500 zł.

Sąd Rejonowy przytoczył treść art. 133 § 1 krio oraz art. 138 krio i wskazał, że zaistniały przesłanki uzasadniające utrzymanie w mocy w całości wyroku zaocznego z dnia 20 maja 2013 r., którym ustalono, że obowiązek alimentacyjny

powoda wobec pozwanej wygaś z dniem 24 listopada 2010 r. W ocenie Sądu nieuzasadnione jest, aby choćby częściowe koszty utrzymania pozwanej pokrywał jej ojciec, który sam wymaga wsparcia finansowego swojego syna. Stan zdrowia powoda nie pozwala mu na podjęcie pracy zawodowej. Jego jedynym dochodem pozostaje zatem świadczenie emerytalne. Zaległości alimentacyjne zostały spłacone, jednak w najbliższym czasie nie jest jeszcze wiadome, kiedy nastąpi wypłata świadczenia emerytalnego bez potrąceń komorniczych. Prawdopodobnie przez kolejne lata powód obciążony będzie zajęciem komorniczym na poczet zadłużonego mieszkania. Koszty opłat za mieszkanie zaczął pokrywać syn powoda. Otrzymując aktualnie świadczenie w wysokości 440 zł miesięcznie powód jest zobligowany żyć bardzo skromnie i korzystać z pomocy najbliższej mu rodziny.

Sąd wskazał, że pozwana jest osobą niepełnosprawną od urodzenia. Jej stan zdrowia nie rokuje poprawy, a wydatki związane z leczeniem i koniecznością korzystania z wózka inwalidzkiego nie ulegają zmniejszeniu. Pozwana mimo to ukończyła szkołę średnią. Na obecną chwilę jej dochód wynosi łącznie 1.173,55 zł. Jak wynika z zestawienia kosztów jej wydatki na wyżywienie, leki i odzież stanowią kwotę ok. 700 zł. Do nich należy doliczyć nieprzewidziane wydatki czy koszty prywatnych wizyt lekarskich. Wydatek na zakup wózka inwalidzkiego jest częściowo refundowany i nie stanowi kosztu miesięcznego, a jedynie raz na 5 lat, podobnie jak koszt związany z okularami pozwanej. Co więcej pozwana nie pokrywa kosztów związanych z opłatą za mieszkanie i media mieszkając u swojej ciotki. Sąd Rejonowy dostrzegł trudną sytuację finansową matki pozwanej, której jedyny dochód stanowi kwota 500 zł emerytury, wskazał jednak, że nie można przyjąć, iż obowiązek alimentacyjny powoda w stosunku do pozwanej powinien trwać nadal. Zdaniem Sądu alimenty na pozwaną stanowiłyby faktycznie alimenty na rzecz byłej żony, która jest w trudnej sytuacji materialnej. Pozwana nie ma żadnych zobowiązań posiadając jednocześnie stały dochód w postaci renty z tytułu niezdolności do pracy. Kwota jaką otrzymuje pozwana jest obecnie nawet ponad dwukrotnie większa w porównaniu do dochodu jaki otrzymuje powód.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na mocy art. 102 kpc.

Włożonej apelacji pozwana zaskarżyła wyrok w punkcie I, wnosząc o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej pełnomocnika z urzędu za postępowanie przed sądem I i II instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

Zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 133 § 1 i § 2 krio poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że pozwana jako uprawniona do alimentacji jest w stanie zaspokoić swoje potrzeby, podczas gdy z materiału dowodowego wynika, że nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie oraz pozostaje w niedostatku; art. 138 krio poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że doszło do istotnej zmiany stosunków, tj. stanu majątkowego powoda, która uprawniałaby do zmiany orzeczenia dotyczącego obowiązku alimentacyjnego, podczas gdy takie zmiany nie zaszły; art. 5 kc poprzez jego niezastosowanie pomimo istnienia przesłanek ku temu i w konsekwencji przyjęcie, że nie zachodzą przesłanki nadużycia prawa podmiotowego przez powoda w postaci pozostawienia pozwanej w niedostatku.

Skarżąca zarzuciła ponadto naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 kpc poprzez błędną ocenę dowodów polegającą na przyjęciu sprzecznie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, że zaistniały przesłanki uzasadniające wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego powoda wobec pozwanej, podczas gdy nie doszło do istotnej zmiany stosunków, a nadto pozwana pozostaje w niedostatku bez możliwości zmiany swojej sytuacji życiowej oraz majątkowej; art. 233 § 1 kpc poprzez sprzeczność istotnych ustaleń sądu z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie poprzez przyjęcie, że powód jest w trudnej sytuacji majątkowej, chociaż z zeznań świadka E. S. jednoznacznie wynika, że powód prowadzi gospodarstwo domowe wraz z synem, który jest osobą pracującą, a potrącenia komornicze nastąpiły w momencie otrzymania przez pozwanego emerytury.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie.

Podnieść należy, że wbrew twierdzeniom apelacji ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy są prawidłowe; Sąd wszechstronnie rozważył zebrany w sprawie materiał dowodowy i nie przekroczył przy tym zasady swobodnej oceny dowodów.

Nie ulega wątpliwości, że w niniejszej sprawie, wobec ustawowych przesłanek obowiązku alimentacyjnego i jego zakresu (np. art. 133 i 135 krio), doszło do takiej zmiany stosunków w rozumieniu art. 138 krio, która uzasadnia ustalenie, że obowiązek alimentacyjny powoda względem pozwanej wygasł.

Sąd Rejonowy trafnie ocenił sytuację materialną, osobistą i zdrowotną powoda uznając, że konieczność uiszczania na rzecz pozwanej alimentów połączona jest z nadmiernym dla niego uszczerbkiem.

Powód otrzymuje emeryturę w wysokości 1.356 zł netto, obecnie nie jest wobec niego prowadzone postępowania egzekucyjne (protokół rozprawy apelacyjnej z dnia 15 września 2016 r. -

k. 336). Po opłaceniu czynszu, rachunków za prąd i wywóz śmieci oraz lekarstw, do dyspozycji powoda pozostaje jednak kwota jedynie ok. 300 zł miesięcznie. Pozwany jest osobą schorowaną, cierpi na cukrzycę, przewlekłą niewydolność serca, chorobę wieńcową i zaćmę, jego stan zdrowia uniemożliwia mu zatem podjęcie zatrudnienia w celu uzyskania dodatkowego dochodu. Powód korzysta w znacznej mierze z pomocy finansowej syna, z którym mieszka.

Pozwana od urodzenia jest niepełnosprawna, choruje na dziecięce porażenie mózgowie. Otrzymuje jednak stały dochód – rentę z tytułu niezdolności do pracy oraz dodatek pielęgnacyjny – łącznie ok. 900 zł miesięcznie. Z akt sprawy wynika, że miesięcznie wydatki pozwanej na wyżywienie, lekarstwa i odzież wynoszą ok. 700 zł. Koszt związany z zakupem nowego wózka inwalidzkiego to wprawdzie ok. 7.000 zł, jest jednak ponoszony raz na 5 lat, a nadto jest to zakup częściowo refundowany. Pozwana mieszka u swojej ciotki, która pokrywa opłaty za mieszkanie i media.

Biorąc pod uwagę wysokość wydatków powoda związanych z jego utrzymaniem oraz leczeniem, a także stan jego zdrowia, należy uznać, że obowiązek płacenia alimentów w dotychczasowej wysokości jest bez wątpienia połączony z nadmiernym dla niego uszczerbkiem. Pozwana z kolei dysponuje środkami pozwalającymi jej samodzielnie zaspokoić swoje potrzeby.

Mając na uwadze wszystkie powyższe okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację, jako niezasadną. O kosztach należnych pełnomocnikowi pozwanej tytułem pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie § 6 pkt 3 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 i §§ 19-20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013, poz. 461).

Małgorzata Truskolaska-Żuczek Paulina Wawrzynkiewicz Julita Wyrębiak-Romero